
MEDVETANDETS SKENPROBLEM

Text: Lars Hertzberg

Emmanuel Bäckryd skriver i *Ikaros* 3: 2011 på ett belysande sätt om problemen med att mäta smärta. I förbigående tangerar han ett tema som jag gärna vill kommentera. Han hänvisar till vad den australiske filosofen **David Chalmers** kallat medvetandets svåra problem – *the hard problem of consciousness*: ”hur kan ett nätverk av nervceller ge upphov till medvetande och subjektiva upplevelser?”

Andra filosofer har talat om medvetandets sista gåta eller medvetandets mysterium. Neurologin, tänker man, har lyckats beskriva många av de processer som är förknippade med olika upplevelser, förnimmelser, känslor osv. Att förklara specifika samband är inte svårt, menar de. Den stora utmaningen är att förklara hur det över huvud taget är möjligt att fysiologiska skeenden framkallar upplevelser. En del filosofer har hävdad att vi aldrig kommer att finna lösningen på gåtan.

Lockelsen att tänka att här finns ett problem är stark. Men i själva verket är det ett missförstånd att tro att detta är en fråga som vetenskapen borde kunna besvara. Man kan inte förklara i *objektstermer* vad det innebär att vara ett subjekt.

Tänk till exempel på seendet. Att se något är att stå i en relation till ett objekt. Objektet kan vara träd eller klippor, hus, myggor, människor i vår omgivning, kvällshimlen. Objektet kan också vara själva seendet. Vi kan betrakta vår egen blick i en spegel. Med hjälp av magnetröntgen kan vi iaktta saker som utspelar sig i vår hjärna när vi ser. Genom ett mikroskop kan vi studera de nervceller som är aktiva i samband med seendet. Vi kan alltså iaktta seendets objektiva förutsättningar. Vad vi däremot inte kan få syn på är det som *gör detta till ett seende*. Det skulle nämligen kräva att själva relationen mellan det betraktande subjektet och det objekt som blir betraktat blir en del av objektet. Och det är en obegriplig tanke.

Här *finns* med andra ord ingen gåta för den empiriska vetenskapen att lösa, eller gå bet på. Att fråga sig hur nervceller producerar upplevelser är som att fråga vilken färg tiden har, vad jordklotet kostar eller hur bred ekvatorn är i verkligheten. Däremot kan man givetvis reflektera begreppsligt över vad det innebär att vara ett subjekt, att vara medveten om saker eller att vara vid medvetande.

Lars Hertzberg är professor emeritus i filosofi vid Åbo Akademi